

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea” cu „Foaia Interesantă” şi „Plugarul Luminat” — 120 Lei pe an, 60 Lei pe 6 luni, 30 Lei pe 3 luni, de an.
Pentru ţărani, preoşi, învăţători, mici meseriaşi şi mici negustori: „Libertatea” cu „Foaia Interesantă” şi „Plugarul Luminat” 90 Lei pe an, 45 Lei pe jumătate de an. — Se pot abona şi deosebi: „Libertatea” singură 60 Lei pe an, 30 Lei pe jumătate de an; „Foaia Interesantă” singură 30 Lei pe an, 15 Lei pe jumătate de an.

Pentru Iugoslavia şi Cehoslovacia 150 Lei pe an. — **Pentru America** 200 Lei (1 dollar) pe an, trimişi prin cec de bancă foii la Orăştie.

Redacţia în Orăştie (Trans.)

Foale pentru popor

Director: Pr. IOAN MOVA

Apare în fiecare Jor

Administraţia în Orăştie (Trans.)

SCRISORI

— Din Jeleđinţi —

Die Redactor! In zadar scrieţi Dvoastre împotriva Jidanilor şi in zadar noi cei din popor vă auzim şi vă credem şi vă urmăim cu sufletul nostru, dacă cei ce au puterea în mână, nu vă aud, de ei vorba patrioţilor nu se prinde, ci loveşte ca mazerea 'n părete!..

Avem durerea a vedea acest lucru zi de zi. Il văzurăm acum mai nou din prilejul manevrelor acestora ale armatei, ce sunt în curs.

A venit poruncă dela judeţ la pretură, să dea un număr oarecare de cai şi căruţe în slujba armatei la manevre. Pretura a împărţit numărul de cai pe notariate (secretariate), acestea să împarţă numărul ce li s'au cerut, pe comunele din notariatele lor.

Acum iaca ce s'a întâmplat în notariatul nostru Jeleđinţi (pretura Orăştie), de care se ţin şi comunele Spini, Măgura, Râpaş, Totia mică.

Noi avem aci un notar, d. Groza, care se pare că are şi azi mare dragoste pentru Ungurii şi Jidanii unguri, prea lubiţi dsale odinioară. Cel puţin așa se vede din ce-a făcut acum cu manevrele astea. Dinusul a căpătat ordin (poruncă), să dea 6 cai din notariatul dsale. Ori-ce om cu judecată așa ar fi împărţit lucrul, ca din comuna cu cai mulţi, să se lea cai mai mulţi, din cea cu cai puţini, mai puţini. Asta după dreptatea cea de toate zilele. Că de-ar fi după dreptatea cea sfântă, apoi azi Românii ar trebui să mai fie şi ei cruţaţi în ţara românească, așa cum erau cruţaţi Ungurii în ţara ungurească, şi o vreme oarecare să se mai lase greul pe umerii streinilor, așa ca un răspuns drept al vremilor abia apuse, când tot greul se lăsa pe umerii Românilor.

Dar, vezi, noi popor cu frica lui Dzeu şi prea îngăduitor, nu cerem nici atâta, ca macar o vreme oarecare, să mai fim şi noi Românii cruţaţi de greutăţi, ci cerem numai, ca ele să fie împărţite pe dreptate, între noi şi ceilalţi locuitori streini ai pământului.

Dar ca noi şi acuma să fim apăsaţi, nepăstuiţi, iar streinii cruţaţi,

aceasta n'o putem suferi azi în tăcere!

Se auzise că pe ziua cutare vor pleca 6 cai din cercul notarial, la Orăştie, spre a fi duşi la manevre, şi că Jidanul Klein din Jeleđinţi are de dat 2 cai, — fiindcă îl rămân, şi fără de ei, vite de lucru destule. Apoi nu s'a mai auzit nimic, până în noaptea zilei cu soroc.

In acea noapte ce să vezi? Vine poruncă la primarul din Totia mică, să dea încă în acea noapte 2 cai, să plece dimineaţa la oraş, la Cercul de recrutare, în casarmă! Jandarmii erau aci pentru a ajuta, la nevoie, să se împlinească porunca. Bun, au plecat 2 cai dela 2 Români.

In Râpaş a sosit, tot atunci noaptea, poruncă la fel, să se dea 3 cai. — S'au dat.

A doua zi iaca ce văzurăm:

Din Totia-mică s'au cerut 2 cai dela 2 Români, deşi în comună sunt de tot numai 5 cai.

Din Râpaş se luaseră 3 cai dela 3 Români, din 7 cai câţi sunt de toţi în comună.

Din Jeleđinţi, sat unguresc, nu s'a luat nici un cai, din vre-o 15 ce sunt în sat! *Ba şi Jidanului i s'a dat scutire de a-şi trimite cei 2 cai, cari i-se poruncise întâi că are să-i dea!*

Din Măgura, unde sunt 18 cai, nu s'a cerut nici unul, din Spini, dintre 20 cai nu s'a luat nici unul.

Şi ne întrebăm acum noi Românii din cercul notarial Jeleđinţi, ce dreptate ne-a făcut nouă dl notar Groza? *Toţi caii s'au luat dela Români, cari sunt mult mai săraci ca Ungurii din Jeleđinţi, iar Jidanul a fost scutit de tot, deşi fusese pus la dare şi el?*

Bagă de samă deregătorile noastre judeţene, pretura şi subprefectura, aceste nedreptăţi ce ni se fac nouă Românilor şi azi, de către deregătorii nostri, cari ne fac astfel să credem, că ei şi azi au mai dragi pe Ungurii şi pe Jidani? Sau să-i bănuim că Jidanul a ştiut vorbi cu ei în „limba tainică” a tot scutiitoare, şi că Ungurii au găsit şi ei la curtea domnului notar o sprijinătoare mai tare ca dreptatea noastră?

Rugăm să nu ni-se pună răbdarea la o prea mare încercare, — ci să se repăreze de grab aceste

nedreptăţi ce lovesc în mândria noastră de Români.

Mai mulţi Români.

Am pus la loc de frunte această plângere a unor fraţi ţărani, ca doară doară o văd şi o aud cei chemaţi. — Nu numai din notariatul Jeleđinţi şi din judeţul Hunedoasi, ci din toată ţara! Umiliri de acest fel ale poporului nostru de către deregătorii lui, nu suntem aplicaţi a le trece cu vederea, nici a slăui poporul nostru ca să le rabde în tăcere.

Dacă glasul lor nu se aude nici azi, nici mâine, — de urmări răspundă cei ce au urechi mai primitoare pentru cererile evreilor şi ale ungarilor!

Parlamentul

s'a deschis în 15 Octombrie. Guvernul l-a înaintat spre desbatere mai multe planuri de legi, cari ţin-tesc la aceea, ca legile azi încă deosebite din ţară, după felurile părţi de ţară cari au fost alipite dela ţări cu alte legi, — să se prefacă într'una, să avem tot o lege peste toată ţara.

Vor fi debateri aprinse în jurul acestor legi. Partidele de împotriva vor face guvernului critică aspră, cercând chiar să-l răstoarne, pentru-ă planurile lui de lege n'ar fi cele mai bune.

Vom da amănunte despre luptele din parlament.

Se zguduie cuibul stricăciunii.

— Semn îmbucurător —

Stăpânii ziarului „Adevărul” şi „Dimineaţa” fiindcă le merge rău, au lăpădat pe directorul Rosenthal şi încearcă a amăgi lumea primind în locul lui iară un creştin pe C. Bacalbaşa.

Dacă azi auzi pe atâta înşi, hulind cu rost şi fără rost, ţara asta românească, aşezăminte ei, oamenii ei, — apoi „vrednicia” pentru această netrebnicie, o are în întâia linie ziarul (gazeta) „Adevărul” din Bucureşti şi alte foi cu mulţi jidani la cojocul lor.

Acest ziar a fost condus peste 20 de ani de avocatul Constantin Mille, dat cu totul pe mâna Jidanilor. Acest om, care va rămânea în istoria gazetăriei româneşti, cea mai respingătoare figură de Român n'eroman, neputându-şi susţinea foaia din puterile proprii, s'a dat în apele Jidanilor, pentru ca așa

foaia lui să fie în graţia lor, ei s'o cetească ca pe o gazetă a lor, băncile şi întreprinderile lor să o sprijinească cu anunţuri gras plătite, ba să-i dea şi pe deasupra ajutoare grase, ca să-şi poată zidi casă pompoasă, redactorii să joace pe domni, şi Directorul lor pe boerul peste toţi.

Jidanul dă ajutoare de acestea bucuros, dar — nu pe nimic. I-au cerut să se încungure cu Jidani în Redacţie şi Administraţie, şi el s'a încungurat. I-au cerut să pună mult suflet evreesc în gazetă, anume să nu vorbească nici odată ceva de bine despre ţară sau aşezăminte ei, nici de oamenii ei, nici de guvernele ei, numai de rău! şi el a făcut întocmai. Şi fiindcă li se părea că sunt unele gazete mai cetite de mulţimea mare, chiar de popor, cum era încă de pe atunci „Universul”, l-au cerut să scoată şi o gazetă ceva mai populară decât „Adevărul”, şi Mille le-a făcut gazeta „Dimineaţa”, care să ducă duhul rău şi în mulţimea care, cetind „Universul”, rămăsese mai netrecată sufleteşte. De atunci Evreii varsă valuri de stricăciune sufletească în straturile cărturarilor de sus prin „Adevărul”, în mulţimea cealaltă prin „Dimineaţa”. Dar tot acelaşi duh nimicitor. Căci politica departe socotitoare a Jidanilor, așa vrea, ca în ţară să fie o vecinică nemulţămire, şi sus şi jos, sufletele să fie pururea tulburate, căci în tulburare acesta pot ei pescui mai bine. Şi Mille a turnat, prin numitele foi, tulburare câtă au vrut jidanii în viaţa sufletească a ţării. Aşa de mult s'a plecat el cererilor Evreimii şi a primit tot mai aproape şi tot mai mulţi în jurul său, până ce acela au ajuns a-l fi crescut peste cap în casa lui în redacţia şi administraţia foilor lui, — încât nefericitul nu mai era el stăpân acolo, ci — rob al Evreilor cari l-au împresurat.

Când acestora li s'a părut că acum sunt destul de tari la acele foi, — au dat în lături pe Mille (uaşte cu 4 ani), şi au pus în fruntea foilor ca Derekţar pe un Jidan curat, pe Jakob Rosenthal, care n'a fost nici odată ziarist (găzetar), doar şmecher şpăculant cu de toate. Sub Rosenthal „Adevărul” a ajuns şi mai pe faţă gazeta tuturor intereselor (foloaselor) streine, hulitoare a tot ce se vede în această ţară şi aducătoare a tot felul de ştiri veninoase şi învenitate din afară, din străinătate, spre a otrăvi sufletele româneşti şi aici la noi. Toate însă făcute cu o viclenie rară. Işi dă ştirile veninoase învălitte în forme așa de nevinovate, cât să nici nu bagi de seamă că hapul ce-l iei cetind articolul ori ştiria cutare, e otravă, ci să-ţi

pară că e o bunăvoință față de neam și țară...

Și a găsit Iakob Rosenthal destul scriitor români, cari să-i slujească de coperitoare față de ochii mai treji românești. Lângă hapul cu otravă, punea, nainte ori după el, un articol frumos, patriotic, național chiar, al cutărui scriitor ori om politic român, ca tu, cetitor naiv, să nu simți că ai în mână o foale din cele mai viclene jidovești.

Asta așa merge de vre-o 5 ani de zile, decând jupun Iakob Rosenthal a înlocuit pe Constantin Mille la cele 2 gazete evrești.

De vre-o doi ani de zile încoace însă, îndeosebi de când tinerețea universitară română, simțind cu inima ei limpede, mai tare decât cel mai trecut în vreme, primejdia acestei invenții a sufletului multîmii, a dat alarma prin mișcările universitare, prin împedecarea congresului gazetarilor la Cluj, când detersă la o parte de pe scenă pe Bacalbașa, președintele gazetarilor din București, fiindcă era om al foilor lui Iakob Rosenthal, — de atunci lumea și-a deschis ochii mai bine, a început a-și da mai bine seama că ce înseamnă cetirea unor foi cu „Adevărul” și „Dimineața” și codițele lor „Aurora” și altele, și le-a mai slăbit cu dragostea! Lumea bună se uită azi pe ce își dă bănușii săi, și cetește mai bucuros folle cât mai curat românești, cari au în redacțiile lor mai numai români, iar jidani doar câți s'au furișat de nici nu i-au băgat de samă, cum e la „Universul”, „Neamul Românesc”, „Indreptarea”, „România” din București, sau cele curat românești, ca „Infrățirea” și „Patria” din Cluj, ori cele românești și bune creștine, ca „Unirea” dela Iași, „Țara Noastră” dela Cluj, și altele. Iar „Adevărul”, „Aurora”, „Dimineața” sunt tot mai puțin căutate. Le iau doar Evreii, iar dintre Români aceea, cărora încă nu li s'au deschis ochii în privința asta.

Și fabrica evrelască de venin, a început a simți, că moara nu-i mai merge bine, că grăunțele i-se împuținează! Și s'au adunat la sinedriu jupunii, că ce-l de făcut?, că marfa lor nu mai place proștilor ăstora de Români, cari încep a căuta mai mult hrana altor foi. Iar noi am ajuns, uite, a nu ne mai putea plăti hârtia la vreme!

Și nu voiau ei să vadă întregul adevăr, că vina e sufletul păcătos al foilor lor, cele cu Rosenthal în cap, și au crezut că se pot ajuta așa, că — urcă prețul foilor dela 2 Lei la 3 Lei. Așa credeau că o să le vină destul, ca să nu se mai simță strămtorați.

Și dela 1 Octombrie au urcat prețul foilor lor jidovești la 3 Lei. Iar folle românești „Universul”, „Vilitorul”, „Neamul Românesc”, „România”, „Patria”, „Infrățirea”, au rămas la prețul vechi de 2 Lei.

Ci au călcat Jidanii cu piciorul stâng nainte. De când ei au urcat prețul, iar folle românești nu, — și cetitorii români cari le cumpărau, și-au pus întrebarea: „Cum adevărat? și jidovească, și mai scumpă această foale, și eu s'o iau, când pot avea foale și mai bogată și mai românească și mai iestină, în „Universul” și celelalte?”

Și li-a leșit jupunilor socoteala pe dos. Foile lor se vând mult mai puțin, — iar de-ar fi toți Români la locul lor, ele ar peri într-o săptămână! — și „ghîșeftul” merge prost.

Și iar s'au adunat în sinedriu

hahamil acelor foi și au cutezat a privi adevărul în față și și au zis: Nici prețul urcat nu ajută, lumea nu le mai cumpără bucuros ca până acum, pentru că nu miroase bine, prea a pus jupun Rosenthal mult usturoi pe ele, iar acum le-au mai și scumpit — și lucru merge prost de tot!..

Și au zis: Trebuie să facem altceva: Să dăm la naiba pe Rosenthal al nostru și să schimbăm tabla de de-asupra prăvăliei, punând una nouă, mai ademenitoare pentru răii ăștia de creștini!..

Și, așa spun zările din București, sinedriul ținut la „Adevărul” mai săptămâna trecută, a lăpădat din slujba de Director pe Rosenthal și au poțtit în scaunul lui pe C. Bacalbașa, fostul președinte al însoțirii gazetarilor și retras din acea slujbă după demonstrația tinerimii universitare din Cluj împotriva sa.

Folle din București, spun că d. Bacalbașa a fost totdeauna bun Român, și gazetar de talent (cu dar). Noi le credem, Știm însă, aceea ce am spus-o și din prilejul demonstrației dela Cluj, că dsa nu și-a folosit talentul (darul dat lui de Dzeu) pentru a înființa o foale românească, căreia să-i deie suflet din sufletul său și care să rămână ca o pomenire cu laudă după el, — ci a stat mereu le îndemâna ceteli de Jidani și jidoviți dela „Adevărul” și tot talentul său în slujba întăririi acestei foi jidovești! A pus! Iar lucrul acesta judecata curat românească, nu i-l va lerta.

Că acum Jidanii l'au pus în capul foilor la „Adevărul” și „Dimineața”, e o răspătire a credinței dsale către acela. Și încă ceva: O încercare isteafă jidovească, de a înșela lumea românească cu firma, cu numele dlui Bacalbașa.

Viesparul din strada Sărindar se clatină sub greutatea păcatelor sale. Un Român deplin, nu era lertat să cerce a l da scăpare, ci să îl fi lăsat să se scufunde în hăul în care i-se cuvenea.

Vom vedea dacă d. Bacalbașa e stălp destul de tare pentru a opri dărâmarea.

Că dsa va fi în staré să deie suflet românesc acelor ziare, așa ca lumea românească să nu le mai dorească pelea, — asta nu o putem crede. O vreme oarecare o să și ciulească ei jidanii urechile până zăpăcesc lumea iară, — dar iar își vor ridica cornițele și peste d. Bacalbașa...

Singurul nostru sfat pentru cetitorii nostri e: *Nu dați banii vostri pe foi jidovești ori jidovite, nu le cumpărați nici odată*, căci prin asta voi singuri le dați viață și putință de a răspândi otrava lor în sufletele poporului nostru!.. Iar „Adevărul”, „Dimineața”, „Aurora”, trebuesc socotite de tot ale lor!

Peregrinagiul dela Cioara, și alte lucruri bune

În hotarul comunei Cioara (lângă Vințul-de-jos, j. Alba-Iufer.) a fost din vechime o mănăstire, care s'a desființat la porunca lui Iosif al II., la anul 1788. Era închinată mănăstirei dela Cozia, având hramul Nașterea Născătoarei de Dzeu. Multe odoare dela mănăstire se păstrează și azi cu sfințenie în biserica din Cioara, între altele 1 clopot cu scrisoare pe el, care arată că a fost dăruit de ieromonahul Ștefan, ctitor al mănăstirii „Aftia”

din Cioara-Plăișor, — 2 icoane împărătești, pictate de călugării mănăstirii, vre-o 8 cărți, și cheia mănăstirii și sftul Pristol, despre care tradiția spune că între mari minuni au ajuns în biserica din Cioara, care e făcută din lemnul fostei mănăstiri.

În anul 1909 s'a sfințit noua și măreața biserică din Cioara, zidită în stil bizantin, care este una dintre cele mai mari biserici ale țării, de către Metropolitul Primat de azi Dr. Miron C. Cristea, pe atunci Protosincol la Sibiu.

Întru pomenirea sfintei vechi mănăstiri s'a dat și bisericii celei noul hramul „Nașterea Născătoarei de Dzeu” și de atunci în tot anul odată, poporul merge spre închinare la vechiul sfânt locaș, pentru întărirea credinței.

În anul acesta au fost cam 8000 de credincioși, cărturari și popor din toată împrejurimea. A premers privegherea, cu care ocaziune a vorbit preotul locului Constantin Oancea, despre puterea credinței; la 9 ore dimineața s'a început serviciul divin sub conducerea dlui protopresbiter Sergiu Medean, dela Sebeșul săsesc, încunglurat de 8 preoți: Oancea (Cioara), Ioan Bena (Planul-de-jos), Aurel Maniu (Planul-de-sus), Ioan Radu (Tărtăria), N. Stoica (Purcăreți), Iacob Stănea (Vințul-de-jos), Victor Stanca (Vurpăr) și Silviu Maniu (Balomir).

În ordine frumoasă mulțimea de credincioși s'a îndreptat întâi la biserica veche (făcută din lemnul fostei mănăstiri) unde s'a oficiat sftul Paraclis și părăstas pentru cei răposați pe câmpul de luptă, a vorbit aici despre înșămnațea sărbării părintele protop. Medean, apoi lumea s'a întors la biserica nouă, la s'anta liturgie. Atât la merge cât și la întoarcere la liturgie, a cântat corul „Lira” al Cugerenilor, cu mult tact și acurateță, sub conducerea destoinică a dnului I. M. B. r. u. ș. Președintele corului este dl A. Cigăreanu, om simpatice și zelos organizator și propagator al artei și culturii; corul face fală jurului întreg. Li-se spune prin aceasta mulțămiri pentru dragostea cu care au venit și au înălțat sărbarea.

La liturgie a vorbit părintele I. Bena, o vorbire aleasă.

S'a slujit apoi sfântul maslu și s'au împărțit cei pregătiți, și s'a împărțit milă, peste 1000 Lei, celor săraci.

Masa s'a luat în casele primitoare ale preotului și la ale secretarului comunal Andrei Maniu. După masă corul Cugerenilor a desfătat lumea cu cântece minunate.

Așa se silesc cei bineînțelegători să reînvieze închinările strămoșești în strălucirea de odinioară și arată că nu e lipsă, ca poporul nostru să alerge la străini, pe la Maria Radu, pentru întărirea credinței și mângălerea sufletului, căci avem și noi locuri de închinare, care ne întăresc sufletul și din punct de vedere românesc.

Oaspeții veniți la noi au aflat cu bucurie, că locuitorii comunei Cioara trăiesc în bună înțelegere, sunt harnici și ascultători de conducătorii lor. Așa, cu bună înțelegere, au ajuns ei de au cumpărat în 1922 domeniul din loc alui Barcsay, cu 1,600.000 Lei, sporind averea comunei și a particularilor cu peste 2000 jug. și castelul Barcsay e azi proprietatea și locuința primăriei comunale.

În anul de față s'a cumpărat de către obștea satului muntele „Cu-

gerele” cu 1,000.000 Lei, cam 1100 jug. dela Dr. I. Mihuc.

Satul mai are o bancă populară „Cioara” care a stat într'ajutor la toate aceste cumpărări; deasemenea are o Cooperativă sătească numită „Lumina” și o asigurare de vite. Acum e pe cale a se zidi o Școală nouă pentru 6 învățători, în centrul comunei, pe domeniul Glück, teren de 2 jug., câștigat prin reforma agrară.

Întru înfăptuirea bună a tuturor acestor lucruri, care aduc înflorirea și viitorul mai bun al satului Cioara, au avut parte hotăritoare preotul Oancea și secretarul Andrei Maniu, ajutați de toți fruntașii comunei. Când al popor bun, condus de oameni cu tragere de inimă, faci lucruri frumoase cu el.

Dzeu să fie și de aici înainte într'ajutor bunilor Români și creștini.

Dela Plăișor.

Primirea la Cluj a studenților Moța și Vlad.

Pe Dumineca trecută, 12 Octombrie, studenții din Cluj au dorit ca colegii lor foști arestați la Văcărești, Moța și Vlad, să vie la Cluj, unde le-au pregătit o primire frumoasă, dar paclnică, serioasă. Un comitet de pregătire a primirii, a fost de-a înștiințat lucrul poliției și armatei, cari, luând dela tineri asigurarea, că manifestația va fi ferită de orice tulburări și stricăciuni, — *le-au dat îngăduința de lipsă*, de a face primirea colegilor lor. Prefectul Poliției, Grita, însă, a făcut publicare (a dat de știre) în oraș, că celorlați cetățeni le este cu totul oprit a se alătura în orice chip la manifestația studenților. Pe care-i prinde printre studenții ori cu ei, li arestează și-i dă pe mâna judecății militare, ca nesupuși.

Așa studenții au poțtit pe colegii lor să vie pe Duminecă la Cluj.

Duminecă, încă de pe la ora 9, cete mari de studenți și studente se îndreptau spre gară, studentele cu buchete de flori.

Care nu le fu mirarea, când aflară că, în clasul din urmă, *primirea cu manifestație* (arătarea de dragoste) a fost oprită! Și pentru a o împedeca, au fost scoase câteva batalioane de soldați, afară de numărăți polițiști pe jos și călări. Cordoane (șiruri opritoare) de soldați închideau toate ulițele ce duceau la gară și opreau apropierea studenților de gară. Abia o ceată mică de studenți și studente au putut străbate pe peronul gării (locul din fața trenurilor).

La clasul 10 și jumătate, când avea să sosească trenul, vine veste, că trenul s'a oprit la 200 pași afară din gară, căci a sărit din șine un vagon!

Moța și Vlad și însoțitorii lor au venit de acolo pe jos. Când au sosit în gară, colegii lor i-au luat pe umeri și un student, dl Botez, l-a întâmpinat cu cuvinte calde arătându-le toată dragostea studențimii din Cluj. Studentele le-au dat buchete de flori. Apoi ridicăți pe umeri, cei doi studenți sunt duși afară în fața celor ce îi așteptau, ținându-i departe de cordoanele militare. Când au văzut pe colegii lor, studenții au rupt cordoanele de soldați și au năvălit spre solia care venea cu Moța și Vlad. Studențimea își arată toată bucuria și dragostea pentru soții lor, de cari au fost despărțiți, de

unul un an întreg, de altul jumătate de an. Ceialaltul, de după cordoanele mai depărtate, năvălesc și ei.

Se face o învălmășală mare, soldații sună semnale din goarnă, ca pentru plecare la atac, comandanții strigă comande, studenții nici nu le aud, ci în furtună de strigăte de bucurie, își duc înainte pe iubiții colegi de mult așteptați.

Acum cordoanele care opreau venirea spre gară, opresc înaintarea spre oraș. O ceată de câteva sute de studenți, având pe Moța și Vlad în frunte, rup toate cordoanele și înaintază pe Calea Regele Ferdinand spre oraș. Soldații încep a folosi patul puștii și a opri mulțimea cealaltă de studenți, ca să nu urmeze pe cei ce mergeau cu oaspeții în frunte. Sunt lupte între studenți și soldați. Pe urmă sunt lăsați studenții unu câte unu. Ei așteargă și ajung pe cel dinainte și ceata iar se face mare și înaintază spre plajă. De prin ferestrele caselor se aruncă flori peste studenți și se fălfăe batiste (năfrâmi). În Piața Unirii poliștii și soldații mai încearcă împiedecarea și risipirea mulțimii, dar nu izbutesc, ei sunt împinși în laturi de numărul mare al tinerilor.

La statua Lupoaiței romane, în plajă, studentul Moța mulțumește colegilor săi pentru primirea caldă ce li-a făcut. Apoi pleacă cu toții spre Universitate, unde se ține îndată o Ședință a Societății „Petru Maior”. Di Pas cu urează bun sosit colegul Moța, care e Președinte Societății, și-i îmbeie scaunul de Președinte, care gol a rămas decând a plecat el dintrânsul și lui i s'a păstrat neîntregit... Tinerul Moța mulțumește, dar arată colegilor săi, că, urmând a pleca din Cluj, la Iași, roagă societatea să-i primească retragerea din președinție și lui și comitetului cu care lucrase. La propunerea studentului Bărbat, Moța a fost ales Președinte de onoare pe viață a Centrului (a societății) studențescii din Cluj.

Apoi tinerimea s'a respirat în pace și liniște, tot sărbătorind pe cel de atâta vreme așteptați și acum sosiți iar între ei.

Lumea a rămas foarte neplăcut atinsă de faptul, că în clipa din urmă s'a oprit o primire, care a fost îngăduită de vre o zece zile, și de folosirea armatei pentru a opri o bucurie a unor studenți buni și cu inimi curate pentru neamul lor, — din prilejul venirii unor frați iubiți ai lor. Se vede că dela București venise porunca proastă a unor sfătoși ce nu știu ce fac.

Prea multă nesocotință!

Cetim în „Unirea” din Iași, în care studenții își scriu dările de samă despre mersul lucrării la Casa lor, că ei au rugat guvernul să le dea vagoane gratuit (fără plată) pentru a-și aduce cărămida ce și au făcut-o, dela Ungheni la Iași, — și guvernul le-a respins cererea. Acum studenții au hotărât, să vândă o parte din cărămidă, ca să aibă cu ce plăti aducerea celeilalte cu trenul.

— Pe când asta o cetim în ziarul naționalist dela Iași, un z'ar maghiar din cele mai turbate contra Românilor „Brassoi Lapok” din Brașov, care a fost învinuit că a scurtat statul la vamă, aducându-și din Pesta o mașină rotativă mare, de tipar, pentru care n'a plătit vamă, — scrie că el n'a înșe-

lat statul cu nimic, că *Ministeriul l-a iertat dela plata vamii!* Și avea să plătească peste 200.000 Lei.

Așa! Fiți mândri domnilor Miniștri dela București, care celor 2 Jidani, Kahane și Grünfeld, cari ei fac gazeta ungurească care zilnic își aruncă balele sale asupra neamului și a țării românești, îi lertați 200.000 Lei vamă, iar studenților nu le dați vre-o zece vagoane să-și aducă cărămida dela Ungheni până la Iași, cale de 1 clas, care ar costa pe stat 3—4000 Lei.

Iată pentru ce *dreaptă* este lupta studențimii de azi, și a tuturor celor ce simt la fel cu ei, pentru a aduce alte zile, cu guverne mai românești, acestel țări!

NOUȚĂȚI

Noul Calendar. De Marți în săptămâna de față a intrat în folosință noul calendar. În acest zi calendarul bisericesc răsăritean scria 1 Octobrie, cel apusean 14 Octobrie. Dela această zi, numărarea zilelor după calendarul vechiu se înlocuiește cu numărarea după calendarul nou.

Cetitorii au tablele noului Calendar în numărul 32 al „Foiți Interesant”.

Cei ce nu mai au acel număr sau abonații noi, se pot ajuta și cu calendarele ce le au de peste an la casa lor, anume:

Deschide Calendarul la luna Oct. De rândul întâi de numerii și de numele sfinților, nu mai ții samă, pe acela șterge cu ceruza ori peșna, și ții samă de numerii din linia a doua, care începe cu 14. Naimea celui număr al la stânga însemnată ziua de Marți, aceea e bună, după data de 14, scrie sfântul dela ziua 14-a a Calendarului vechiu; la 15, sfântul dela 15 cel vechiu, — adecă sfinții din rubrica dela stânga, se trec la dreapta tot la ziua lor (14, 15, 16, etc) — și așa mai departe, — și atunci ești ajutat și cu Calendarul ce ți-ai cumpărat pe anul de față. Zilele adecă se numără după calendarul nou, dar sfinții și sărbătorile se pun tot cele ale noastre bisericești, vechi.

Omor fioros s'a întâmplat Duminică noaptea spre Luni, pe hotarul dintre comuna Pricaz și orașul nostru. Vasile Brudariu, un țaran tiner din Orăștie, de abia 29 ani, era înțeles cu o familie cu bunăstare din Pricaz, ca să închee căsătoria cu fata din-casă. Acum Duminică ce vine era să le fie căsătoria. Se vede însă, că cuiva i-a fost foarte năcaz pe Orăștanul care vine să le ducă fata fruntașă din sat afară, și i-a pus gând rău. Duminică trecută, Vasile Brudariu s'a dus cu trăsura la mireasa sa și a stat la casa viitorilor socri până noaptea târziu, aproape de miezul nopții. Atunci a plecat spre casă, singur în trăsura, cum mai fusese de multe ori. Era lună frumoasă. În drum, mai aproape de Orăștie ca de Pricaz, unde se încep niște tufării pe lângă drum, — se vede că l'a așteptat dușmanul ori dușmanii, i-au oprit trăsura te miri sub ce cuvânt și l'au tocat în, cap așa de grozav, că nefericitul mire a fost omorât pe loc, zburându-l chiar creierii din cap. Dup'aceea mișeli i-au luat banii ce avea la el și lucrurile de preț și apoi întorcând calul să nu vie în oraș, ci să se întoarcă napoi spre sat, i-au dat drumul cu stăpânul mort în trăsura. Calul a mers napoi spre sat și la un loc s'a oprit. Spre ziuă chiar viitorul socru al celui omorât, plecând cu carul după lemne la pădure, a dat peste calul și căruța viitorului său ginere, stând așa percutată în capul satului. Indată și-a

zis: Aci nu-i bine. A mers, a rămas înlemnit de ce-a văzut. A dat de știre primăriei. S'a adunat lumea ca la minune... Nefericitul a fost înmormântat Marți dela casa părintelui său, fruntașul țaran, Simion Brudariu din Orăștie, luând parte tot poporul, lume multă din loc și din Pricaz, zguduită de jale.

Di Dr. Solomon Ioan, medic de circumscripție în Orăștie, obținând un concediu de studii pe 30 zile, în lipsa sa este înlocuit de di Dr. Dobo, începând cu 15 Oct. până 15 Noemvrie. (156) 1—3

Spre știre!

Acesta e cel din urmă număr ce se mai trimite acelor abonați, cari n'au trimis banii pentru foi pe jumătatea a 2-a a anului.

N'am făcut oprirea folilor celor ce au plătit numai până la jumătatea anului, căci știm că țaranii n'au vreme de trimis banii vara, în tolu lucrului. Acum însă, fiind toamnă și lucrul împușnat, își pot vedea și de gria asta. Ii rugăm a trimite de grab plata pe jumătatea a doua, pentru a nu li-se opri mersul folilor.

Cel ce nici acum n'are vreme a ne trimite banii, e semn că nici nu le mai dorește și i le-am trimite mai departe numai spre paguba noastră.

Tot omul știe ce are de trimis. Rogim să trimită îndată. Mandate postale au primit în numărul trecut

Pentru Direcția Postelor din Oradea-Mare. Di Mihail Pantea, brigadir silvic din Beiuș-Uilac, ne scrie, că în 8 Octobrie a mers la postă să dea un mandat postal de 40 Lei. Dna magistră postală Ciocan, i-a cerut 1 Leu. Di Pantea ne-având 1 Leu (cum nu are azi aproape nimenea) a dat o hârtie de 5 Lei. Dna Ciocan a spus că nu i primește Mandatul, dacă nu i dă 1 Leu, că nici dânsa n'are de unde da napoi 4 Lei. Di Pantea a spus să nu i dea bani, ci să-i dea timbre postale de cei 4 Lei. Totuși dna n'a voit să-i primească Mandatul, ci i l'a respins cu vorbele: „Nem veszem” — nu-l iau.

Cine nu vede în această purtare, ura ungueroaicei (cocoana e maghiară) împotriva Românului? Doar la alte oficii nu așteaptă să-i spuți tu ca să-ți dea napoi în loc de bani timbre, ci *fi-le dă chiar nedorite*. Și dumneael nu le dă Românului nici când el i le cere, ci îl respinge — *ungurește!* Aceștia s „credincioși” noștri slujbași luși dela Unguri.

Am trimis plângerea diui Pantea Direcției Postelor din Oradea-Mare.

Mare mișele s'a descoperit la București. Câțive oameni ce se pricep la „învrteți” cari să le aducă ciștiguri mari cu muncă puțină, au întemeiat de vre-un an de zile o societate ca pentru negoț cu petrol. Și și-a pus în frunte ca președinte al Direcției, pe generalul Alexandru Văitoianu, fratele Ministrului General Artur Văitoianu. În loc de negoț cu petrol, societatea făcea negoț cu — Români ardeleni, pe cari spunea că i ajută să meargă la America și le face rost de pasapoartă. În Ministeriu spunea că oamenii sunt trimiși în slujba so-

cietății pentru legăturile ce le are cu negoțul de petrol, și a și scos la câțiva pasapoarte sub acest cuvânt. Dar cerând tot mai multe, li s'a închis ușa, mai ales că Conzularul American nu voia să mai pună viza pe acele pasapoarte. Atunci omul de încredere a Președintelui Văitoianu, un oarecară Filipovici, a făcut rost de *pasapoarte false* (mîncinoase). Cu acelea au mers 45 țărani până în Elveția și acolo li s'a înfundat. N'au putut merge mai departe. Și cheltuiseră nenorociții câte 60—80.000 Lei și mai mult unu fiecare. De tot peste 3 milioane de Lei! Acum lucrul e dat pe mâna legii care pare că va descoperi lucruri urâte făcute cu ajutorul fratelui diui ministru Văitoianu.

Pedeapsa cu moarte — aiurea.

În cele mai multe țări din lume, este așezată în lege pedeapsa cu moarte a făcătorilor de rele mari. Într'o țară criminalii sunt spânzurați, în alta puși în scaunul electric, în alta li-se taie capul, în unele se împușcă.

Sunt însă un număr de țări, în cari legiuitorii au zis: viața nu noi oamenii am dat-o, și nu noi avem drept s'o luăm nimănui. Cel ce, prin faptele sale rele, s'a dovedit nevrednic de a umbla liber (slobod) printre oameni, să fie lipsit de libertate, închis pe viață și pus la muncă acolo, sub supravegherea paznicilor.

Printre aceste țări e și România care, luându-se după țările cu această foarte înaintată leguire, a șters pedeapsa cu moarte din legile ei, — și numai în război se mai dă pedeapsa asta, de cătră tribunalele militare (curțile militare).

Acum după război însă, crimele (faptele rele grele) s'au sporit așa de mult, încât câteva țări, în cari pedeapsa cu moarte se ștersese — au luat-o de nou în legile țării! Căci pentru a înfrica pe răufăcători, e bine să știe, că este și acea pedeapsă grozavă.

— Din Canada, țară englezăască în America de Nord, din sus de Statele-Unite, ca pedeapsă cu moarte este azi întărită prin lege: tăierea capului celui ce a făcut o crimă mare.

Mai mulți deputați au cerut de curând parlamentului, ca această pedeapsă fioroasă, să fie ștearsă și înlocuită cu alta mai puțin barbară ori chiar numai cu pedeapsa cu închisoare pe viață.

Și nu s'au aflat în parlamentul canadian decât 20 de deputați pentru părerea asta, iar 90 au fost pentru tăierea și mai departe a capului făcătorilor de rele, — cari prea s'au înmulțit și prea primejdiesc buna rînduială în țări, prin fapte lor banditești.

„Monumentul” dela Baia-de-Criș.

Am vorbit în numerii noștri 36 și 39, despre lucrul slab ce s'a făcut la Baia-de-Criș, când în loc de un „Monument” frumos lui Iancu, i s'a pus acolo o figură pocită, schilodă, ce e mai curând o băjocură alui Iancu decât un „monument” al lui. Spuneam că cioplitorul monumentului, di Ladea, din Arad, într'o scrisoare publicată în „Patria”, se lapădă însuși de acest „monument”, spunând că ru-

fătul sufletului lui, el că așa i-s-a cerut, i-s-a poruncit, de dl primpretor Turuc din Bala-de-Criș și de administrația de acolo.

La această lăpădare a dlui Ladea, am primit dela dl primpretor Turuc o scrisoare lămuritoare mai lungă, din care dăm cuprinsul scurtat, după ce întresgă s'a publicat în „Patria” din Cluj. Iată ce spune d-nul primpretor Turuc:

Încă în 1921 s'a format în Bala-de-Criș un Comitet din slujbași județului, care să adune bani pentru a ridica lui Iancu un monument în 1923 când dsa a ajuns acolo primpretor, a aflat adunați 4800 Lei; d-sa a făcut tot ce-a putut ca suma să sporească și a urcat-o într-un an, la 100.000, cât credea că e de lipsă pentru frumosul scop.

Dl Ladea, sculptor din Arad, aflând de planul Crișenilor, s'a imbiat a le face d-sa lucrarea. Comitetul s'a pus în legătură cu d-sa, cerându-i să facă „un Iancu mare, puternic, de 1 metru 10 cm. înalt (din cap până în brâu) și 80 cm. lat. Așadar destul de mare pentru partea de trup ce se cerea. Ca model (mustră) să-i slujească chipul lui Iancu făcut de Iscovescu, Dl Ladea a înaintat imbiemântul, cerând 55.000 Lei pentru bust l-s'a dat. S'a încheiat contract. În desbaterile dintre Comitet și maestru, s'a vorbit adese despre puțința de a se face un chip cioplit frumos, arător, în mărimile date, (cari sunt mai mult ca mărimea naturală, vie) și nici odată dl Ladea n'a spus că e cu neputință a-l face frumos în acele mărimi! Dl Ladea era foarte mândru că a fost încredințat cu facerea bustului și mereu se lăuda că: „am să fac o lucrare de mare preț, măiestră, prin care îmi voi crei un viitor”...

Când lucrarea era mai gata și dsa primise banii toți, noi când am văzut ce ne-a făcut, nu ne-a plăcut deloc și l'am criticat aspru, iar dânsul ne spunea: Dveastră n'aveți ochia de artist! Vedeți rău. N'aveți nici o grijă. Eu sunt răspunzător.

„Dar bine, dl Ladea, i-am zis eu într'un rînd Bagă de seamă, aci vine lume, vin ministri, vine Regele. Uite, figura e cam gheboasă și e mică, e cu 30 centimetri mai mică la înălțime și cu 22 la lățime decât ți-am dat, și nu samănă deloc cu chipul ce ți-am dat ca model...”

Lucrarea întâie, tot așa slabă ca asta a doua, Ladea însuși a aflat-o ne-trebnică și a nimicito, și a făcut pe asta a doua, tot așa de nenorocită. Noi, comista, am respins și lucrarea asta a doua, dar pe urmă ne am lăsat bătăuți de vorbele lui, că noi nu pricepem, dar lucrarea e „frumoasă”, el răspunde.

Nici când nu i-am „poruncit” s'o facă așa și nu altfel, cum dsa spune. Dsa a adus bustul și l'a pus pe soclu (stăpul de peatră) noaptea, fără voia mea, fugind în aceeași noapte la Arad, de unde n'a mai venit până în ziua desvairii, când, recunoscându-și greșala, a promis (făgăduit) că o va repara... — Aceasta e starea faptică.

Atât din scrisoarea dlui primpretor.

— Credem că e așa. Dar atunci de ce mai stați pe gânduri a înălțura aceea figură nepotrivită? Lăsați piatra goală, până se va putea așeza pe ea un chip potrivit, care să ne aducă a-minte pe Iancu cel frumos și volnic.

Volume de „Foi interesante mai avem numai puține

legate la oală în cărți mari, de 210—220 pagini, cu sute de chipuri frumoase, cu poezii, nuvele, povești și glume, și anume:

„Foaia Interesantă” de pe anii 1908, 1909, 1910, 1919, 1920, 1921, 1922 și 1923, pe care le trimitem franco-recomandat pentru 30 Lei un volum ori care.

Volume de pe alți ani, nu mai avem. — Banii se trimit înainte!

Din casa nici unui Român cărturar, bun patriot, să nu lipsească senzaționala carte, tradusă din franțuzetse de

Studentul ION I. MOTA:

„Protocoloalele înțelepților Sionului”

care descopăr lumii uriașul și fără păreche de vicleanul plan, după care cel mai înalt sfat al învățaților evrei dă pe glob, conduc lucrarea de robire și finere în robire economică, a tuturor popoarelor din lume, îndeosebi a celor creștine! Cefindu-o, multe lucruri pe cari azi nu le înțelegem, le înțelegi îngrozitor! A se cere la „Libertatea”, în Orăștie (Jud. Hunedoarei), trimițând înainte prețul ei, 35 Lei, pentru care se expediază franco-recomandat. Cu ramburs nu se trimite.

Caut un scriitor (152) 1-2

în cancelaria notarlatului cercual TURDAȘ. Postul se poate ocupa imediat. Notar cercual: Pallade.

FLUERE se află de vânzare todeauna la:

(153) PETRU GIURGIU, 1-2 Riblița, p. Bala-de-Criș (j. Hunedoara).

Invățacel de franzelar

se primesc, doi, la subscribul. Vârșă de 14—15 ani, având cel puțin școala primară terminată.

(154) 1-1 AVRAM MOGA, franzelar în Teiuș.

Caut local potrivit pentru prăvălie să fie la poziție bună, cu sau fără aranjament, la oraș sau într'o comună mare, eventual tovărășie cu proprietarul localului. Scrieți la:

Teodor Barna, comerciant, Blaj. (147) 3-5

Dentist Dr. S. Seidner de consultații în ORĂȘTIE. Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj deasupra prăvăliei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți, fără durere. — Regulare de dinți. — Funere de danturi. (93) 10-10

AU SOSIT și primim zilnic noi transporturi din renumita

țigla „BOHN” de Jimbolia.

Nu cumpărați până nu vă convingeți asupra calității acestora (79) și asupra prețului ieftin stabilit. 9-

Reprezentanța pentru Banca „Ardeleana” & Co. Depozit de scânduri și lemne de construcție, țigla și ciment în Orăștie. Orăștie și jur:

Numere de probă

pe aceste din urmă 3 luni ale anului:

— Dăm „Libertatea” cu adausele ei cu tot, cu numai 20 Lei. —

Iubiți abonați și cetitori! Cei cari prețuiți străduințele iubitoare de neam ale acestor foi, — binevoiiți a stărui printre cunoscuții D-voastre, să se aboneze de probă, cât mai mulți, pe lunile acestea din urmă ale anului 1924, — căci le dăm foile, ca de probă, de acum până la Anul-nou, cu numai 20 Lei.

Mandatul postal ce-l aflați pus în acest număr al foil, dați-l cutărui cetitor bun din jurul D-voastre, care n'are aceste foi, — sfătuindu-l să le aboneze și el pe acest timp de probă!

Faceți și foilor un bine, dar și mai mare bine îl faceți aceluora, pe cari îi aduceți în rândul cetitorilor, pentru a-i întârl sufletește, în folosul neamului și al țării...

Se capătă:

Lemne de construcție de brad, lațuri, scânduri, țiment, trestie etc.

Petri de moară franțuzești, tari, pregătite din bucăți, de cea mai bună calitate, pentru mori cu aburi, pe garanță, apoi petri pentru mori de apă, dintr'o bucată.

Țigla mare și mică de calitate cea mai bună, clasa I. și clasa II, liferez cu vagoanele momentan la ora care gară și o vând sub prețul fabricii,

Țigla mare de țiment din fabrica mea din Orăștie.

VIN BUN din via proprie.

Plătirile se pot face și în rate mai îndelungate.

Depozit de chereștea TEODOR VULPE

fabrică de țigla și petri de moară ORĂȘTIE (Jud. Hunedoara). (155) TELEPHON: Nr. 30 Depozit. Nr. 29 locuința. 1-5

Pe nimica nu, — însă ieftin, se poate cumpăra la firma

V. CORVIN & Co. ORĂȘTIE

Ștofe bărbătești unde se fac și Costume după măsură. Ștofe pentru Dame, Giolgiuri, Cartoane, Ștofa pentru uniforma Liceului, Păării, tot felul de Ghete, Cămăși pentru bărbați și Dame, Geamantane, Mănușă de Gumă și tot felul de articole din bransa aceasta.

Ținem numai lucruri bune, importate din străinătate, și calitate superioară. (124) 5-10

„Banca Comercială și Industrială Deva”

în Deva, Str. Regele Ferdinand I. 9.

Telefon Nr. 58. Adresa telefonică: Devabanc.

Capital: Lei 5.000.000.—

FACE: operațiuni de bancă: Acordă credite în cont-curent, econtează cambii, primește depuneri spre fructificare pe termen și la vedere, în condițiunile cele mai favorabile, gajuri de efecte publice și acțiuni, zăloage, ordine de plată în toate orașele din țară, finanțări și participațiuni, etc.

Operațiuni comerciale (pe cont propriu și în comision); — cumpărări și vânzări de cereale (grâu, porumb, fasole, orz, ovăs, făină, etc.) și altele.

(970) 13-